

Vlaamse overheid

Departement Landbouw en Visserij

Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling

SCHEMA VOOR HET OPMAKEN VAN
HET EINDRAPPORT
VOOR DEMONSTRATIEPROJECTEN DUURZAME LANDBOUW 2011

Projecttitel: Veel geblaas, maar (te) weinig wol
(De schapenvacht: impact op diergezondheid, dierenwelzijn en bedrijfsmanagement)

Aanvrager: Vlaamse Schapenhouderij vzw
Ieperseweg 87
8800 Beitem-Rumbeke

Dossier n°:

Per post in twee exemplaren zenden naar:

Vlaamse overheid
Departement Landbouw en Visserij
Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling
t.a.v. ir. J. Verstrynge, afdelingshoofd
Ellips, 6^e verdieping
Koning Albert II-laan 35, bus 40
1030 Brussel
tel : 02/552 79 07 en 02/552 79 08
fax : 02/552 78 71

met copie onder digitale vorm naar: els.lapage@lv.vlaanderen.be
carine.gilot@lv.vlaanderen.be
het e-mailadres van de begeleidende ambtenaar in
buitendienst (zie startbrief)

1. INDIENING

Het eindrapport vergezelt de aanvraag tot uitbetaling van de laatste schijf van de subsidie van het door u uitgevoerde demonstratieproject.

Het eindrapport moet opgesteld worden conform het hiernavolgende schema en moet in 2 exemplaren en 1 digitale kopie ingediend worden bij de Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling na het beëindigen van het demonstratieproject.

De Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling behoudt zich het recht voor bijkomende informatie te vragen, ten einde de Afdeling in staat te stellen het project te beoordelen op basis van volledige informatie.

INDIEN EEN VAN DE VOLGENDE GEGEVENS IS GEWIJZIGD SINDS DE INDIENING VAN HET TUSSENTIJDEN RAPPORT VAN HET PROJECT, GELIEVE DEZE HIERONDER TE VERMELDEN. INDIEN DEZE ONGEWIJZIGD ZIJN GEBLEVEN, GELIEVE TE NOTEREN “IDEM”

INSTELLING, VERANTWOORDELIJK VOOR UITVOERING VAN HET PROJECT

Naam: Vlaamse Schapenhouderij vzw (VSH)

Adres: Ieperseweg 87, 8800 Beitem-Rumbeke

Rechtsvorm: vereniging zonder winstoogmerk (vzw)

BTW-plichtig: NEEN BTW-nummer: geen

BTW-stelsel: NEEN

Telefoon: 051 273 228 Fax: 051 24 00 20

E-mail: griet.dewaele@inagro.be

Contactpersoon: Griet Dewaele Functie: projectmedewerkster

Bankrekeningnummer: 738-3261715-15

2. INHOUD VAN HET EINDRAPPORT

INLEIDING: SITUERING EN DOELSTELLING VAN HET PROJECT

Situering:

In twee vorige lopende ADLO-project hebben de projectpartners VSH (vzw Vlaamse Schapenhouderij), DGZ (vzw Dierengezondheidszorg Vlaanderen) en Thomas More afd. KU

Leuven van dit projectvoorstel zich gebogen over landschapsbeheer en maagdarmparasieten. In dit project was het de bedoeling om een nieuw thema, met name de wol en de huid van de schapen centraal te stellen. Dit thema wordt bekeken in relatie tot diergezondheid, dierenwelzijn en bedrijfsmanagement.

Omwille van de lage wolprijzen krijgen schapenwol en de daaraan gekoppelde aspecten op bedrijfsniveau nog maar weinig aandacht. Onterecht! De schapenvacht heeft immers een grote impact op bedrijfsniveau. Daarom focuste het project zich op volgende aspecten, die we onder de aandacht willen brengen:

- **Wolproductie en –kwaliteit:**
Wolkwaliteit is rasafhankelijk, daarnaast varieert de wolkwaliteit van 1 dier in sterke mate over het hele lichaam; ook in een kudde varieert wolkwaliteit. Ook wolrot varieert in voorkomen. Kortom, er zijn nog mogelijkheden om de wolkwaliteit te verbeteren en daardoor een betere prijs af te dwingen. Anderzijds kan er ook meer worden geopteerd voor zelfruiende schapen (zoals de Wiltshire) of haarschapen zoals het sterk geconformeerde haarschaap de Kathadin, dat in de U.S.A. jaar na jaar 10% aan populariteit wint.
- **Bedrijfsmanagement:**
Wol is een belangrijke factor in het bedrijfsmanagement. Denk daarbij aan het scheren van drachtige oaien (hoger geboortegewicht, minder perinatale sterfte...), het bijscheren kort voor de geboorte om hygiënische redenen, het scheren van lammeren voor een betere groei, de verkoopprijs van wol (varieert zeer sterk in Vlaanderen)...
- **Dierenwelzijn:**
Hitte- en koudestress, zonnebrand, scheertechniek, keuze van scheertoestel, moment van scheren van drachtige oaien... bepalen mede of het dierenwelzijn al dan niet optimaal is.
- **Diergezondheid:**
Een aantal huidandoeningen zoals myiasis, wol- of pootschurft, schapenluizen en wolrot beïnvloeden de gezondheid van het dier. Daarom is er aandacht besteed aan het belang van de aandoeningen, de preventie en de bestrijding (o.a. keuze van behandelingsproducten, tijdstip van toediening...) ervan.

De directe doelstellingen:

- De wol en haar kwaliteits-, managements-, dierenwelzijns-, diergezondheidsaspecten onder de aandacht van schapenhouders brengen.
- De houders van kleine herkauwers via de enquêtes en bedrijfsbezoeken bij de problematiek betrekken.
- In kaart brengen welke soorten vachttypes er bestaan en welke keuze kan worden gemaakt in functie van beheer. Bij extensief beheer kan best de keuze worden gemaakt voor rassen die minder kans op myiasis geven, zoals bv. zelfruiende schapen of haarschapen.

- Demonstreren dat door een goede opvolging van de vachtkwaliteit (raskeuze, bevuilingsgraad, moment van scheren, preventieve behandeling tegen myiasis en/of schurft...) de bedrijfsverliezen kunnen worden beperkt en de rendabiliteit van de bedrijven kan worden opgekrikt.
- Verschillende scheeraspecten (tijdstip, achterhand scheren, lammeren scheren...) en de foktechnische en bedrijfseconomische gevolgen daarvan demonstreren
- Creëren van een platform voor discussie, overleg en openheid rond het thema 'wol en huid' in de schapenhouderij.

De indirecte doelstellingen:

- Reductie of een meer gerichte keuze van diergeneesmiddelen, meer specifiek ter preventie van ectoparasieten, zoals myiasis en schurft.
- Informeren en benadrukken van de wachttijden (om ectoparasieten te behandelen), wat het risico op residuen moet verlagen wat dan weer een gunstige impact op de volksgezondheid heeft.
- Door het bespreken van verschillende scheertechnieken tonen dat tijd en kosten kunnen worden bespaard.

OVERZICHT VAN DE PROJECTREALISATIES

Deze realisaties kunnen onder meer zijn: organisatie van demonstratiedagen, het opstellen van een brochure, het opstellen van een praktijkgids, of nog andere realisaties (bv. elektronische documenten, gegevens op website, ...). Van alle realisaties van dit project dient een rapportering te worden bijgevoegd. De vorm van deze rapportering hangt af van de aard van de activiteit.

- Voor een demonstratieactiviteit of een studiedag wordt een verslag gevraagd;
- Voor de brochures of andere publicaties wordt een exemplaar in bijlage gevraagd;
- Voor andere realisaties / activiteiten wordt indien van toepassing relevante info gevraagd;
- Realisaties onder elektronische vorm verzendt u naar els.lapage@lv.vlaanderen.be en naar de ir. in buitendienst die uw project opvolgt

PROJECTREALISATIES	VORM VAN RAPPORTERING	BIJLAGE NUMMER
DISCUSSIEAVONDEN VOOR SCHAPENHOUDERS EN SCHEERDERS	<ul style="list-style-type: none"> • Totaal: 3 discussieavonden in Inagro in Beitem, St-Isidorus in St-Niklaas en Thomas More instituut-Ku-Leuven. • Doelpubliek: schapenhouders en scheerders. • Via een Power-point werd toelichting gegeven over het project. • Er werden enkele kernvragen gesteld waar de schapenhouders en scheerder mee in konden discussiëren of bijkomende 	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>

	vragen stellen.	
DEMODAG IN EEN VOORBEELDBEDRIJF IN IEDERE VLAAMSE PROVINCIE	<ul style="list-style-type: none"> • Totaal: 5 demodagen, één in elke Vlaamse provincie. • Doelpubliek: schapenhouders, hobbyfokkers, dierenartsen,... • Via PowerPointpresentaties werd de informatie/inhoud (huidparasieten,...) van dit project voorgesteld. • Er werd telkens ook een scheerdemonstratie gegeven en uitleg over het onderhoud van scheermachines 	4 5
AANWEZIGHEID OP EVENEMENTEN WAAR O.A. SCHAPEN- EN GEITENHOUDERS AANWEZIG KUNNEN ZIJN	<ul style="list-style-type: none"> • Agriflanders in Gent (stand DGZ) • Agribex in Brussel (stand DGZ) • Agridagen in Geel • Levend Erfgoed Expo in Wachtebeke • Sectordagen van het Praktijkcentrum voor kleine herkauwers • Via posters en het aanbieden van de informatiebundel worden de bezoekers in kennis van dit demoproject gebracht. 	6 7
PUBLICATIES IN DIVERSE VAKBLADEN	Er verschenen artikels in: <ul style="list-style-type: none"> - Landbouwleven - Boer en Tuinder - De Schapenhouder - Drietandmagazine - Landbouw & techniek 	8
NIEUWSBRIEVEN	Er verschenen 8 nieuwsbrieven met telkens enkele vaste punten zoals: voorwoord, agenda en artikels rond wol, huidparasieten, scheren en scheertechnieken, ...	9

TECHNISCH VERSLAG VAN HET PROJECT

- Elk project heeft in een of andere vorm een bepaald element, waarvan een technisch verslag kan worden gemaakt. Dit kan gaan over de concrete cijfers bij het opvolgen van demonstratievelden, het verslag van de bevindingen van het demonstratieproject en de technische aanbevelingen naar aanleiding ervan,

Nieuwsbrief	8 stuks (zie bijlage 9) ± 200 abonnees zijn ingeschreven. Het aantal abonnees blijft stijgen binnen dit project, maar ook t.o.v. de vorige projecten over landschapsbeheer en worm en leverbotinfecties, wat door dezelfde partners met succes is uitgevoerd. Wat een blijk is van een nood aan praktijkinformatie over schapen. Deze moesten zich aanmelden via email. De nieuwsbrief werd digitaal verzonden naar de abonnees.
Poster rond scheren en onderhoud	100 exemplaren werden gratis uitgedeeld aan schapenhouders die deelnamen aan de enquête, de rest werd aangeboden voor geïnteresseerden met betaling van verzendkosten. (zie bijlage 10)
Informatiebundel	100 exemplaren werden gratis uitgedeeld aan de schapenhouders die deelnamen aan de enquête, de rest wordt aangeboden voor geïnteresseerden met betaling van verzendkosten. (zie bijlage 11)
Demonnamiddagen	Er waren veel particuliere geïnteresseerden tijdens de vier demonstratienamiddagen.
Website www.schapengeiten.be	De website is nu geïntegreerd in de website van DGZ. Daardoor hebben we geen zicht op het aantal bezoekers. Daarnaast hebben we ook de website van Thomas More afd KU Leuven: www.diereninformatie.be en de website van VSH www.vsh.be waar de info rond het project te vinden is.

EVALUATIE VAN DE DEMONSTRATIEWAARDE VAN HET PROJECT

Hier maakt u een evaluatie van de mate waarin het project zijn doelstellingen in demonstratie-effect heeft gehaald.

- ***Is er binnen het project voldoende aandacht besteed aan de demonstratieactiviteit en op welke manier?***
 - Het project werd bekend gemaakt in vaktijdschriften. Geïnteresseerden konden intekenen op de elektronische nieuwsbrief.
 - Het project werd ook voorgesteld op verschillende beurzen zoals Agriflanders (op de stand DGZ), Agridagen in Geel, beurs Steunpunt Levend Erfgoed en via de sectordagen van het praktijkcentrum voor kleine herkauwers
 - De discussieavonden werden gehouden op drie plaatsen verspreid over Vlaanderen. Om dit bekend te maken deden we een beroep op vakbladen die dit in hun agenda plaatsten. Ook via de nieuwsbrief en een aparte mailing werden schapenhouders op de hoogte gebracht.
 - De demonstratiedagen werden in alle Vlaamse provincies georganiseerd. Om dit bekend te maken deden we beroep op de vakbladen, die dit in hun agenda lieten drukken en die een bijhorend artikel ter verduidelijking publiceerden. Via de nieuwsbrief werden verschillende personen aangesproken.

- Er was een wisselwerking met de infomomenten van het Praktijkcentrum voor Kleine Herkauwers waar telkens toelichtingen gegeven werden rond en met ontwerpen van het project.

- ***Is er voldoende reactie geweest van het doelpubliek (+ reden)? Per demonstratieactiviteit kan daartoe het deelnemersaantal geregistreerd worden.***

Er zijn heel wat geïnteresseerden die via mail, de beurzen,... informatie rond het project hebben opgevraagd. Bij de meesten hebben we hun vragen kunnen beantwoorden of hebben we hen kunnen verder helpen.

Er zijn reeds 200 e-mailadressen van personen die de nieuwsbrief ontvangen. De opkomst naar de drie discussiedagen was bevredigend met 46 aanwezigen verspreid over de drie dagen. Er kwamen heel veel vragen uit waar we de rest van het project op verder konden werken.

De opkomst naar de demonamiddagen was groot. De aanwezigen waren vooral hobbyfokkers die enorm veel vragen hadden, al dan niet over wol en/of scheren van schapen. Intussen zijn we door allerlei geïnteresseerden of mensen met vragen benaderd geweest om advies te verstrekken in het (brede) kader van wol en scheertechnieken. Hieruit bleek duidelijk hun betrokkenheid en interesse voor het betreffende onderwerp van het project.

- ***Was het doelpubliek ontvankelijk voor de gedemonstreerde technieken en praktijken? Probeer op de een of andere manier de impact van het project te meten.***

Het project heeft heel wat in beweging gebracht. Geregeld komen er vragen binnen van geïnteresseerden die door de partners zo goed mogelijk behandeld worden. De reacties van de aanwezigen op de discussieavonden en de demonamiddagen waren zonder meer positief. De vraagstelling en reacties bij de gegeven presentaties gaven duidelijk de betrokkenheid en interesses voor het betreffende onderwerp van de studiebijeenkomst aan.

- ***Welke documenten of acties werden verspreid via elektronische vorm (mail of web)?***

Via mail werden er 8 nieuwsbrieven verzonden. Ook de uitnodigingen voor de discussieavonden en de demonstratienamiddagen werden voor een groot deel via een mail verzonden. Het project werd ook voorgesteld op de websites van de partners en op de website www.schapengeiten.be die nu gelinkt is aan de website van DGZ.

CONCLUSIES/APPRECIATIE

- ***Zijn de doelstellingen van het project gehaald, zowel wat betreft het gedemonstreerde, betreft de technische aspecten als wat betreft het project in zijn geheel? Werd het bedoelde effect naar duurzaamheid gehaald?***

De doelstellingen zijn zeker gehaald.

Via de website, via mail, via discussieavonden en de demonamiddagen konden wij vragen beantwoorden rond wol en scheertechnieken.

De brochure, de poster, de nieuwsbrieven en de website bundelen een groot deel van de beschikbare informatie/kennis op gebied van scheren en scheertechnieken .

Via de nieuwsbrieven, de website, tijdens de discussie-avonden en de demonamiddagen werd heel wat diergeneeskundige informatie gegeven aan de schapenhouders.

- ***Wordt het project onder een of andere vorm verdergezet?***
We proberen via de website de informatie bij de schapenhouders te brengen. Ook de informatiebrochure en poster zijn verder te verkrijgen. Via de websites is nog steeds communicatie met de sector mogelijk (vraag en antwoord).
- ***Hoe verliep de samenwerking tussen de partners en in de projectgroep?***
Iedereen vulde elkaar aan zodat we een vlotte en goede samenwerking hadden. Taken zoals administratie, communicatie met de sector, analyses van monsters, opzetten van proeven... werden steeds tussen de partners vooraf besproken en met succes uitgevoerd. Deze samenwerking heeft een fundament gelegd voor verdere samenwerking tussen de betrokken partners voor de komende jaren op gebied van schapenhouderij. Tijdens de bijeenkomsten werd telkens een thema uitgediept waarbij zowel projectpartners als externe specialisten presentaties gaven.
- ***Evalueer de wijze waarop de sturing en opvolging van het project gebeurde.***
Via de projectgroep die op regelmatige basis samenkwam werd het project gestuurd en werd het opgevolgd. Van elke projectgroep werd een verslag gemaakt waardoor leden die niet aanwezig konden zijn toch op de hoogte werden gehouden. De verslagen van de projectgroepvergaderingen kan je vinden in bijlage 12.
- ***Zijn de indicatoren opgenomen in het projectvoorstel gerealiseerd?***
De vooropgestelde indicatoren werden ruimschoots gehaald.
- ***Welke factoren hebben ertoe geleid dat het project geslaagd is of niet geslaagd is?***
De reacties van schapenhouders die bij ons terecht konden met vragen leidden ertoe dat ons project geslaagd is. Naarmate het project liep, kregen we meer vragen en reacties binnen. Daaruit concluderen we dat er een nood is aan informatie rond wol, scheertechnieken, onderhoud materiaal,... . De binnengekomen vragen werden in de mate van het mogelijke in de brochure en via de poster beantwoord en ook via de website worden antwoorden op frequent gesteld vragen meegedeeld. Als finale stuk van ons project hebben we de brochure 'Door de wol geverfd' waarin we al onze bevindingen bundelen. (Zie bijlage 11) Deze informatiebundel is een duurzame leidraad om wolaandoeningen te herkennen, een gerichte behandeling in te stellen, maar ook om het optimale moment van scheerproces in functie van het doel van het scheren te kiezen.